

~~Україна~~

Макеєва Олена Миколаївна,
*старший викладач кафедри теорії та історії держави і права
Юридичного інституту Національного авіаційного університету*

РІВНІ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

На сьогодні актуальною проблемою у здійсненні сучасних демократичних процесів є формування правової культури, яка є основою розвитку українського суспільства. На жаль, сучасний стан вітчизняної правової культури свідчить про те, що рівень правової культури суспільства залишається низьким, що об'єктивно унеможливує становлення правової держави в Україні. Успішне вирішення цих проблем можливе за умови підвищення рівня правової культури суспільства, посилення впливу її цінностей на впорядкування суспільних відносин. Метою даної наукової роботи є дослідження елементів суб'єктивного та об'єктивного рівнів правової культури.

Питання структури та змісту правової культури досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені-юристи: О. В. Аграновська, Г. І. Балюк, Н. А. Бура, В. В. Головченко, В. І. Камінська, М. М. Кейзеров, О. А. Лукашева, О. А. Менюк, Н. М. Оніщенко, В. П. Сальников, А. П. Семітко, Р. А. Сербін, С. Р. Станік, І. В. Осика та інші. Як відомо, складовою загальної культури людства є права культура, що виступає як сукупність досягнень суспільства у розвитку права, правових ідеалів та цінностей суспільства, ступінь досягнення держави у сфері захищеності прав і свобод людини. Зв'язок правової культури з правом, правосвідомістю, правовими відносинами, законністю і правопорядком, правотворчістю та застосуванням норм права відрізняють її від інших форм культури.

Права культура визначається і як ступінь правової розвиненості особи, характер її правової діяльності та юридичної практики, рівень засвоєння суб'єктом правових норм і можливості об'єктивної оцінки та прогнозування подальшого розвитку суспільства й держави, характер участі в перетворенні правової дійсності, рівень правової активності особи та оволодіння культурою правового мислення.

Елементно права культура складається із об'єктивного та суб'єктивного рівня. Рівень правової культури виступає не тільки як своєрідний каталізатор динаміки правовідносин, але й як одна з важливих гарантій забезпечення прав, свобод і обов'язків громадян [1, с. 26].

На об'єктивному рівні права культура складається з рівня розвитку права, правової діяльності та правосвідомості. На суб'єктивному рівні – з розвитку правового знання, рівня і характеру ставлення до права, встановлень на правові норми, рівня правосвідомості особистості, правової діяльності, правового розвитку, правової поведінки [2, с. 17-18].

Рівень правової культури суспільства можна визначити на підставі рівня розвитку та досконалості системи законодавства. Нормативно-правові акти свідчать про рівень розвитку всього суспільства, оскільки вони відображають його правові цінності. Тому при визначенні якості правової культури суспільства необхідно враховувати рівень розвитку права. Наступним компонентом системи правової культури, виступає рівень розвитку правової діяльності як засобу існування правової дійсності. Правові акти, які не задіяні в правовій діяльності, не впливають на врегулювання суспільних відносин. Структура правової культури складається з рівнів розвитку різних видів юридичної діяльності. Третім елементом системи правової культури повинен виступати рівень правосвідомості, оскільки рівень правотворчої діяльності впливає на правосвідомість і – навпаки. Не можна говорити про те, що рівень правової діяльності свідчить про рівень правової культури, бо суб'єкт права може вчинити й всупереч своїй правовій свідомості, а зміст нормативно-правових актів може бути не зовсім зрозумілим. Отже, рівень розвитку правової свідомості являє собою таким чином важливу підсистему правової культури [3, с. 20].

Суб'єктивний рівень правової культури характеризується рівнем розвитку правових знань особи, їх глибиною та цілісністю, а також характером ставлення індивіда до права. Від того, наскільки поважне ставлення у особи до права, її переконаність у його необхідності, у соціальній корисності законів і підзаконних актів, у правильності і справедливості правових норм залежить, чи буде дотримуватись особа вимог права чи ні. Важливим елементом суб'єктивного рівня є формування у особи встановлень або установок на правові норми, на їх сприйняття або не сприйняття. Якщо особа не сприймає правові установки, то виникає явище правового нігілізму. Визначальною складовою правової культури є рівень правосвідомості особистості, що полягає у системі знань, поглядів, уявлень, почуттів з приводу чинних чи бажаних правових норм, а також діяльності, пов'язаної з правом. Права діяльність передбачає діяльність особи у сфері права, зокрема, правова діяльність професійних юристів. Правовий розвиток особи полягає у накопиченні та удосконаленні правових знань, переконань, які переходять у правові цінності та настанови. Результати вказаних компонентів є проявом правової поведінки особи, що прямо залежить від рівня правової свідомості та рівня правового розвитку особистості.

Виділення структурних елементів правової культури досить умовне, тому що немає правової діяльності, здійснюваної окремо від правової свідомості, а правосвідомість може проявитись лише у правовій діяльності та її результатах - правових актах, рішеннях, вироках. Права культура суспільства залежить від рівня правового розвитку різних соціальних і професійних груп, а також від рівня розвитку окремих індивідів. Важливим у даній проблемі є рівень правової культури професійних юристів як теоретиків, так і практиків, які здійснюють великий внесок у формування правової культури суспільства. Рівень правових знань конкретної особи і її ставлення до правових цінностей та закону, рівень правової установки на дотримання юридичних норм багато в чому залежить від політики держави щодо правової освіти населення, від діяльності засобів масової інформації, які формують громадську думку, від ролі громадських організацій, від системи освіти та правового виховання. Правову культуру особистості можна оцінити, виходячи з її поведінки в правовій сфері, тобто використовувати ті ж ознаки й критерії правової культури (рівень розвитку правової свідомості, правової діяльності й ін.) Зміну рівня

правової культури суспільства можливо досягти, змінюючи внутрішнє наповнення будь-якого з елементів суб'єктивного та об'єктивного рівнів правової культури.

Таким чином, права культура відображає правову дійсність і регулює поведінку особистості у сфері права. Ставлення особистості до своїх прав та обов'язків, проявляється у її ставленні до права, дотриманні правових норм. У результаті взаємодії суб'єктивних та об'єктивних елементів правової культури створюється така система, яка може виступати у вигляді правової активності, що протистоїть правовому нігілізму.

Використані джерела:

1. Семітко А. П. *Правовая культура социалистического общества: сущность, противоречия, прогресс* / А. П. Семітко – Свердловск: Изд-во Урал. унта, 1990. – С. 26.
2. Оніщенко Н. М. *Концептуальні засади забезпечення правової культури населення в Україні* [Текст] наук доп / Н. М. Оніщенко, Н. М. Пархоменко, О. Л. Богинич. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. – 69 с.
3. Осика І. В. *Правова культура у формуванні правової, соціальної держави* [Текст] дис. канд. юрид. наук. 12.00.01 / Осика Ірина Віталіївна. НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2004. – 194 арк.

Matusevich Olesya Yulianivna,

4th years student of the law faculty
Dnepropetrovsk National University in the name of O. Honchar

PROBLEMS OF UKRAINIAN LEGISLATION ON HUMAN RIGHTS

Fundamental rights and freedoms of human and citizen - a legal opportunities, that are necessary for the existence and development of individuals and which are recognized the as a inseparable, should be general and equal for everyone, must be ensured and defend by the state in the amount of the international standards [1].

Defining national standards of legal protection of persons should be based on the relevant provisions of international law. The provisions that ensure the right to legal protection for victims of violations of international human rights contained in the general customary international law [Art. 8, 6] as well as in many international treaties.

The most effective from the standpoint of ensuring the right to legal protection for victims of violations of international human rights probably should be recognized the regional treaty mechanisms, especially the European Convention of Human Rights and Fundamental Freedoms (right to legal protection provided for in Article 13 of this document [3]), the American Convention of Human Rights (article 25), and the African Charter of human and Peoples' rights (Article 11).

The main mechanisms, forms, procedures and methods of given above international obligations of states should proceed with the respect for victims' rights to the use of legal remedies and damages, also must be based on principles of justice and the rule of law. The sources for the creation of such mechanisms, forms, procedures and techniques are the rules of national law of each state and international law contained in treaties, side of which is the State and also in customary international law.

In the Ukrainian context standards of compensation to victims of violations of human rights should first of all be based on the European Court of Human Rights (hereinafter - ECHR), due to three main reasons: